Παγκόσμια Ημέρα κατά των Ναρκωτικών:

Αφορμή για σκέψη και δράση ή φιέστα χωρίς νόημα;

Λαϊνάς Σωτήρης, Ψυχολόγος,
Συντονιστής Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας Α.Π.Θ.

Ο εορτασμός κάθε χρόνο στις 26 Ιουνίου της κατ' ευφημισμό παγκόσμιας ημέρας κατά των ναρκωτικών, αντί να αποτελεί μέρα περίσκεψης, αναστοχασμού και ελπίδας, λειτουργεί περισσότερο σαν ανούσια φιέστα. Μια φιέστα με παυσίπονη δράση κατ΄ αναλογία με την παυσίπονη δράση των φαρμακευτικών ουσιών που χρησιμοποιούν οι εξαρτημένοι. Μια φιέστα που λειτουργεί απενοχοποιητικά για την πολιτική ηγεσία, πολλές φορές για τους ίδιους τους επαγγελματίες που δουλεύουν στο χώρο και εν τέλει για ολόκληρη την κοινωνία.

Μια ιδιαίτερα δυσάρεστη παραδοχή που πρέπει να κάνουμε είναι ότι τα ναρκωτικά αποτελούν ένα ιδιαίτερα προσοδοφόρο πεδίο άντλησης κερδών, χρηματικών και μη, όχι μόνο για τα παράνομα κυκλώματα διακίνησης ουσιών, αλλά και για πολλούς από όσους εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του. Η πολιτική εξουσία καταρχήν χρησιμοποιεί τα ναρκωτικά, άλλοτε ως εργαλείο ελέγχου και αποκλεισμού και άλλοτε ως προνομιακό πεδίο προβολής μιας επίπλαστης ευαισθησίας. Θυμάται η εξουσία και η κοινωνία τη «μάστιγα του αιώνα» σε κάθε παγκόσμια μέρα και όταν υπάρχει έξαρση των θανάτων. Και ξεχνά το καθημερινό μαρτύριο των συμπολιτών μας που βρίσκονται δέσμιοι της εξάρτησης τους από τη μια πλευρά και της υποκρισίας και του κυνισμού των ιθυνόντων από την άλλη πλευρά.

Από το πρόβλημα των ναρκωτικών κερδίζει χρήματα και δύναμη ένα μεγάλο κομμάτι του κατεστημένου (κατασταλτικοί μηχανισμοί, νομικό, ιατρικό κατεστημένο). Είναι γνωστό, άλλωστε, ότι τα ναρκωτικά και, πιο συγκεκριμένα, τα αδικήματα που συνδέονται με αυτά αποτελούν έναν από τους βασικούς αιμοδότες της δικηγορικής «βιομηχανίας» και του σωφρονιστικού συστήματος.

Από το πρόβλημα των ναρκωτικών επίσης, επιχειρούν να αντλήσουν δύναμη, χρήματα και να χτίσουν καριέρες διάφοροι επιστήμονες και επαγγελματίες υγείας. Διοργανώνουν πολυτελή συνέδρια, πραγματοποιούν πολλές έρευνες και δημοσιεύσεις και επιχειρούν να «θεραπεύσουν» ή να διαχειριστούν τις συνέπειες μιας χρόνιας υποτροπιάζουσας ασθένειας - όπως χωρίς καμία τεκμηρίωση – χαρακτηρίζουν την εξάρτηση από τα ναρκωτικά. Η υιοθέτηση όμως αυτής της ετικέτας της ασθένειας είναι αυτή που τους νομιμοποιεί να έχουν αυξημένο κύρος και δύναμη. Το γεγονός ότι αυτές οι επιστημονικές προσεγγίσεις, που αντιμετωπίζουν την εξάρτηση ως ασθένεια, δεν δίνουν αξιόπιστα αποτελέσματα δεν φαίνεται να τους απασχολεί..

Και αν οι προαναφερθέντες κοινωνικοί παράγοντες κέρδιζαν ανέκαθεν από το πρόβλημα των ναρκωτικών, ένα σύμπτωμα της βαθιάς κοινωνικοπολιτισμικής κρίσης της εποχής μας, είναι ότι πλέον από το πρόβλημα επιχειρούν να αποκομίσουν κέρδη και αυτοί που το έχουνε βιώσει με τον πλέον επώδυνο τρόπο. Άνθρωποι που έχουν περάσει από το πρόβλημα της εξάρτησης, οι ίδιοι ή

μέλη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, ανακαλύπτουν ένα πεδίο εύκολου πλουτισμού και αυξημένου κύρους. Αποκτούν τίτλους – μέσα από αμφίβολες διαδικασίες – ή απλά αυτοχαρακτηρίζονται «ειδικοί», «σύμβουλοι» για το πρόβλημα της εξάρτησης και εκμεταλλευόμενοι τον πόνο και την αγωνία συνανθρώπων τους κερδοσκοπούν σε βάρος τους. Η Θεσσαλονίκη άλλωστε αποτελεί κορυφαίο αντιπαράδειγμα στη χώρα, καθώς ξεφυτρώνουν συνεχώς διάφορα παράνομα κέντρα που αυτοχαρακτηρίζονται ως κέντρα απεξάρτησης. Και αν υπάρχουν μομφές για τους επαγγελματίες υγείας που κερδοσκοπούν σε βάρος των εξαρτημένων και των οικογενειών τους, η ακραία εκμετάλλευση και το εμπόριο ελπίδας που εκπορεύεται από πρώην εξαρτημένους ξεπερνά κάθε όριο χυδαιότητας. Η χυδαιότητα όμως, ο κυνισμός και η εκμετάλλευση αποτελούν γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος της εξάρτησης, όποτε όταν αναπαράγονται στην «θεραπεία» του, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και το αποτέλεσμα.

Μια παγκόσμια ημέρα θα όφειλε να πυροδοτεί τη συζήτηση και τη δράση για ανατροπή των παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα:

Θα όφειλε να θέσει την πολιτική εξουσία προ των ευθυνών της. Ευθύνες που δεν σχετίζονται με τους πύρινους, αλλά κενούς περιεχομένου, λόγους. Οι ευθύνες της σχετίζονται με την ανατροπή των κοινωνικών συνθηκών που παράγουν τα διάφορα ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Θα όφειλε να κινηθεί προς την ακύρωση των ακραίων συνθηκών εκμετάλλευσης των εξαρτημένων και των οικογενειών τους από ένα μεγάλο κομμάτι του κατεστημένου.

Θα όφειλε να θέσει σε κρίση το κυρίαρχο επιστημονικό παράδειγμα που αναπαράγει και διογκώνει το πρόβλημα. Να αναδείξει το αίτημα για μια επιστήμη που αποκαλύπτει τις πραγματικές αιτίες του προβλήματος και προτείνει παρεμβάσεις με τελικό στόχο τον ελεύθερο και αξιοπρεπή πολίτη.

Θα όφειλε να έρθει σε ρήξη με τα φαινόμενα αλλοτρίωσης που χαρακτηρίζουν ακόμη και κάποιους που έχουν περάσει από το πρόβλημα της εξάρτησης. Να αναδείξει αντίθετα την τεράστια αξία της βοήθειας και της ενστάλαξης ελπίδας, που μπορεί να παρέχει ένας άνθρωπος που έχει περάσει από το πρόβλημα της εξάρτησης σε ένα άνθρωπο που τώρα βιώνει ανάλογο πρόβλημα, όταν αυτή βοήθεια δίνεται σε ένα πλαίσιο αλληλεγγύης και ανιδιοτελούς προσφοράς.

Θα αποτελέσουν αυτοί οι προβληματισμοί κομμάτι της συζήτησης κατά την παγκόσμια ημέρα; Μάλλον όχι, αφού άλλωστε δεν θα υπάρξει συζήτηση επί της ουσίας. Αυτό που θα υπάρξει, θα είναι η δημιουργία μιας εικονικής πραγματικότητας, καθώς όποιος παρακολουθήσει τα ΜΜΕ και τις διάφορες εκδηλώσεις εκείνη την ημέρα, θα αισθανθεί ότι βρισκόμαστε ένα βήμα πριν την τελική επίλυση του ζητήματος. Το ψεύδος, η άρνηση της πραγματικότητας και η συνεπακόλουθη παραποίηση της, όπως συμβαίνει κάθε χρόνο σε τέτοιες φιέστες όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην επίλυση του προβλήματος, αλλά αντίθετα το αναπαράγουν καθώς αποτελούν γενεσιουργές αιτίες αυτού.